

Slovenski dom

Štev. 61.

V Ljubljani, sreda 15. marca 1939.

Leto IV

Konec češkoslovaške države in konec češke samostojnosti

Sporazum med Hitlerjem in zadnjim predsednikom ČSR dr. Hachom v Berlinu:
Češka se je podala pod varstvo Nemčije
in postala nemška pokrajina
15 nemških divizij z 800 letali začelo zasedat Češko
Brno, Plzen, Moravska Ostrava v nemških rokah
Praga bo zasedena zvečer

Praga, 15. marca. Ko je slovaški deželni zbor razglasil ustanovitev posebne slovaške države, sprejel novo ustavo in postavil začasno vlado, je novi začasni predsednik slovaške republike dr. Tiso takoj poslal zahvalno brzojavko Hitlerju, v kateri ga prosi za takojšnjo pomoč. Poveljstvo nemške vojske je odredilo, da morajo biti pripravljeni nemški oddelki za vkorakanje na Slovaško, če bi bilo to potrebno.

Češkoslovaška vlada je imela ves dan seje. Po poročilih, ki so prihajala v Prago s Slovaškega in iz Karpatske Ukrajine, po ultimatu, ki ga je poslala praški vladi Madžarska, ni češki vladi preostalo drugega, kakor da se obrne po zadnjo pomoč k Hitlerju, saj se v drugih evropskih prestolnicah ni nihče zmenil za nove razmere v tem delu Evrope. Vlada je sklenila, da se predsednik republike dr. Hacha in zunanji minister dr. Chvalkovski takoj odpeljeta v Berlin k Hitlerju prositi pomoči in varstva za češko. Odpotovala sta s posebnim vlakom ob 16. S predsednikom je odšla tudi njegova hčerka, ki je hkratu njegova tajnica, ter dva višja uradnika iz zunanjega ministrstva.

Dr. Hacha pri Hitlerju

V Berlinu je predsednika češke republike sprejel v Hitlerjevem imenu minister Meissner, dalje načelnik predsedstvene pisarne, številne vojaške in civilne osebnosti ter dostojanstveniki narodno-social. stranke. Na kolodvoru je bila postavljena častna četa nemške vojske, katero je dr. Hacha obšel in pozdravil. S postaje sta se češki predsednik in zunanji minister odpeljala v hotel Adlon.

Nemški zunanji minister v. Ribentropp, ki je obiskal v hotelu »Adlon« predsednika dr. Hacha in zunanjega ministra dr. Chvalkovskega, je odšel ob 1 ponoči iz hotela ter se odpeljal v zunanje ministrstvo. Dr. Hacha in dr. Chvalkovski sta po odhodu von Ribentropa še nadalje konferirala v

omenjenem hotelu. Predno je nemški zunanji minister začel razgovore s češkima državnikoma, je bil sprejet v daljšo avdijenco pri Hitlerju. Kmalu po odhodu von Ribentropa so bili sprejeti pri Hitlerju dr. Hacha in dr. Chvalkovski ter češki poslanik v Berlinu Mastny. Razgovori so trajali do 3 zjutraj, nakar so se češki državniki odpeljali nazaj v hotel »Adlon«.

Hitler je češke državnike sprejel v svojem delovnem kabinetu. Pri teh razgovorih je bil navzoč tudi nemški

zunanji minister von Ribentropp. Ob prihodu dr. Hache v palačo nemškega kanclerstva, so dr. Hacho sprejeli nemški minister Meissner in pobočnik kanclerja Hitlerja Brückner. Uvrščena je bila pred palačo tudi častna četa nemške vojske z godbo, ki je odigrala pozdravno koračnico. Predsednik dr. Hacha je v spremstvu von Ribentropa in šefa protokola von Dernberga obšel častno četo, nato pa odšel v kabinet kanclerja Hitlerja, kjer je bil takoj sprejet.

Uradno poročilo o koncu Češke

Nočni sestanek med predsednikom češke republike in med nemškim voditeljem je trajal 45 minut, nakar sta se dr. Hacha in dr. Chvalkovski odpeljala na posvetovanje z Göringom in Ribentropom. Ob 2.55 ponoči je bil podpisan med Nemčijo in Češko sporazum, o katerem pravi uradno poročilo takole:

Hitler je v navzočnosti zunanjega ministra Ribentropa sprejel dr. Hacha in dr. Chvalkovskega po njuni želji. V Berlinu sta prišla zaradi resnega položaja, ki je v zadnjih tednih nastal v bivši češkoslovaški državi. Tako nemški kakor češki zastopniki so pri posvetovanjih izrazili prepričanje, da je treba skupno napeti vse sile za vzdržanje reda in miru v tem delu Srednje Evrope. Predsednik Češkoslovaške republike je izjavil, da zaradi končnega pomirjenja polaga usodo češkega ljudstva in češke zemlje z zaupanjem v roke nemškega voditelja. Vodja je to iz-

javo sprejel ter dejal, da se je odločil postaviti češko ljudstvo pod varstvo nemške države. Nemčija bo češkemu ljudstvu jamčila za samostojni razvoj njegovega narodnega življenja po določenih, ki jih vsebuje sporazum, podpisan 15. marca 1939 po Hitlerju, dr. Hachu, dr. Chvalkovskem in Ribentropu.

Takoj nato je bilo izdano povelje nemški vojski, da se pripravi za vkorakanje na češko in moravsko ozemlje. Ponoči so govorili po radiu razni nemški voditelji, med njimi dr. Goebbels, ki so pozivali češko ljudstvo, naj sprejme novi položaj. Nemška vojska je že začela korakati na Češko. Praška vlada naj zapove češke vojski, da se ne bo stavila v odpor proti nemškim četam, ker bodo Nemci vsak odpor zlomili, marveč naj nemško zasedbo olajšajo. To opozorilo so nemške postaje, za njimi pa tudi češke, oddajale vsake četrte ure vso noč.

Češko ljudstvo sprejema svojo usodo

Washington, 15. marca. m. Reuter poroča: Tukajšnji list »Washington Star« poroča, da je dejansko uničenje Češkoslovaške vzbudilo v Ameriki težak vtis. Ta nova kriza se smatra kot predigra za zelo resne dogodke, ki jih je treba pričakovati konec tega meseca. Poročila ameriških diplomatov iz Srednje Evrope potrjujejo, da sta nemška in italijanska vlada pripravljena, da gresta še dalje, in opozarjajo Združene ameriške države na to, da bi ti dogodki utegnili nastopiti v desetih dneh. Uradni krogi v Washingtonu so včeraj mislili, da totalitarne države hočejo zagotoviti poslušnost malih držav v bodoči vojni s Francijo in Anglijo.

Praga, 15. marca. Praško prebivalstvo je bilo vso noč pokoncu zaradi usodnih dogodkov, ki jih je pripravil sestanek v Berlinu. Okrog 3 zjutraj je praška radiopostaja sporočila sklep, ki so ga sprejeli nemški in češki državniki v Berlinu ob razgovorih med Hitlerjem in Hachom. Od 4 dalje je praški radio vsake četrte ure oddajal pozive vojnega ministrstva vojski, naj ostane v vojašnicah in naj ne nudi nikakega odpora nemškim četam, ki so začele zasedati češko ozemlje ob 7. Radio je prosil prebivalstvo, naj bo mirno in naj se izogiblje vsakemu spopadu. Po radiu je bila dana tudi poštnemu, telegrafskemu in železniškemu osebju zapoved, naj stori vse za vzdrževanje redne prometne službe. Ob 3 zjutraj je bila izredna seja vlade, na kateri so ministri zvedeli za vsebino sporazuma med Hitlerjem in Hacho. Vlada je sporazum sprejela in potrdila.

Berlin, 15. marca. m. V razgovoru, ki ga je imel nek visoki uradnik pri nemški vladi z dopisnikom »United Pressa«, je izjavil, da je za trenutno krizo odgovoren predsednik USA Roosevelt. V tej izjavi je omenjeni visoki funkcionar nemške vlade tudi dejal, da so govori Roosevelta o demokraciji in oboroževanju ter njegovo kritiziranje avtoritativnih držav vzbudili na Češkem prepričanje, da lahko še nadalje tlačijo Slovače in da Nemčija ne bo posredovala. Toda, prevarili so se. Za to je odgovoren Roosevelt.

Berlin, 15. marca. Davi ob 7 je dr. Goebbels po radiu zapovedal vsemu nemškemu ljudstvu, naj izobesi zastave v znamenje veselja nad dogodki, ki so Nemčiji dali spet eno pokrajino. !

Podrobna poročila v redni izdaji.

Nemška vojska zaseda češko in Moravsko

Zaradi dogodkov, ki so se pripravljali, je bilo ob češko-nemški meji pripravljenih že od predsinočnim 40 nemških divizij, včeraj pa so Nemci koncentrirali še 14 divizij, dve motorizirani diviziji pa sta zasedli šlesko-češko mejo proti Breslavu. Vse avtomobilske ceste, ki drže proti češkemu in moravskemu ozemlju, so bile za osebni promet od včeraj zjutraj dalje zaprte. Nemške vojaške oblasti so zaplenile veliko osebnih avtomobilov za prevoz čet.

Danes zjutraj ob sedmih so Nemci prekorčili mejo na več krajih, tako pri Melniku in Mesnu. Spremlja jih 800 lovskih in bombnih letal. Do 9 zjutraj so zasedli Brno, Plzen, Moravsko Ostravo. Radijska postaja Melnik je ob 8 že dala prvo oddajo v nemščini. Češko prebivalstvo ne nudi nikakega odpora nemški vojski in ni prišlo do zdaj do nobenega, niti najmanjšega spopada. Nemške čete bodo zasedle Prago najpozneje nocoj do 6. Češke čete in policija se povsod mirno udajajo nemški vojski, ki jih razorožuje.

Naš paviljon na newyorški razstavi

Na njej bo razstavljen tudi model dubrovnške lekarne, najstarejše na svetu

Naše izseljeniško časopisje v Združenih ameriških državah objavlja izjavo našega poslanika v New Yorku Konstantina Fotiča o sodelovanju kraljevine Jugoslavije na veliki svetovni razstavi. V tej izjavi je poslanik dejal tudi tole:

Jugoslavanski paviljon na svetovni razstavi v New Yorku ima namen prikazati američkim narodom ne samo naravne lepote in bogastva naše mlade kraljevine, pač pa tudi ogromne napore, ki so jih Jugoslavlani pod modrim vodstvom Nj. Vis. kneza namestnika žrtvovali za ohranitev svetovnega miru in napredka slova.

Ta razstava, na kateri sodeluje domalega ves kulturni svet, bo prikazala svetovni javnosti splošno stanje naših državnih in gospodarskih ustanov, začeti od zgodovinskih kmetijskih organizacij, pa vse do najmodernejših ustanov na polju zavarovanja narodnega zdravja, narodne prosvete in pa športa. Malo je ljudi, ki vedo, da ima Jugoslavija na primer najstarejšo lekarno, ki uspešno posluje v Dubrovniku že od začetka srednjega veka. Model te najstarejše lekarne na svetu bo razstavljen na newyorški razstavi.

V nadaljnjem svojem govoru je minister Fotič poudaril pomen sodelovanja Jugoslavije na svetovni razstavi ter naglasil posebno želje Jugosla-

vije, da z vsemi sosedi ohrani dobre in prijateljske odnose ter da zviša kulturno stopnjo in poveča blaginjo svojih državljanov. Izrazil je tudi globoko hvalečnost našega ljudstva velikemu američkemu narodu za prijateljsko in človeško postopanje proti stoletnemu našim sinov, ki so v raznih krajih Amerike našli domov. Na gostoljubnost ter tam ustanovili svoje nove domove.

Na veličastni svetovni razstavi v New Yorku, ki se bo odprla 30. aprila, je naša država poskrbela, da bo na njej razstavila svoje proizvode in zanimivosti v 1000 m² velikem paviljonu narodov. Na pročelju paviljona je postavljen pred glavnim vodom velik krasen simbolični kip, ki predstavlja skromnost in moč Jugoslovanov, ki so se mnogo stoletja borili za svojo svobodo in napredek. Nad glavnim vhodom v paviljon je velik razsvetljen zemljevid Jugoslavije v živopisnih barvah. Na njem je z morda barvo označeno naše Jadransko morje, dalje zelena polja, naše železniške proge, avtomobilske ceste in letalske zveze. Do razstavljenih predmetov v zgornjem nadstropju paviljona se pride z dvigalom. V paviljonu bo tudi mala bosanska kavarna, v kateri bodo obiskovalci razstave lahko pili pristno bosansko kavo.

Sin nemškega barona - francoski legijonar

Njegov oče je streljal z „debelo Berto“ na Pariz

Čeprav je minilo že dvajset let, kar je končala svetovna vojna, vendar je ostal na njo še živ spomin in strah pred bodočo vojno. Saj imamo še vse polno žrtev njenih strahot. Invalidi so dovolj zgovorna pričra za to. Pa tudi drugih spominov je še vse polno. Eden takšnih je tudi ogromni nemški top »debeli Berta«, s katerim so Nemci streljali iz Berlina v Pariz. Francozom ta top ni prizadejal toliko gmotne kot pa moralne škode. Parizani so debelo gledali, ko so začeli padati v Pariz granate. Končno so pa s pomočjo vohuna le ugotovili, odkod jim pošiljajo »hruške«. Nemci so bili na top zelo ponosni in jim je veljal kot nekak simbol.

»Debeli Berta« je stala nekje pri Berlinu in njegov strel je spremljal grom drugih manjših topov, da bi tako zadušili njegov strašni pok. Toda kaj točnejšega se danes ni znanega o njem. Njegova cev je bila dolga 36 m in za vsak strel so porabili na desetine kilogramov smodnika. Lahko si mislimo, kakšen velikanski top je bil. Kaliber pa je bil z ozirom na njegovo velikost precej majhen, samo 220 mm. Cev je bila preračunana na okrog 60 strel, potem pa bi postala neuporabna. Tolikšna količina smodnika je namreč proizvajala ogromen pritisk in vročino in se je cev zaradi tega raztegnila in postala neuporabna, ker se je kaliber povečal in streljanje postalo tako netočno. Kako je bilo rešeno vprašanje

upora zraka, ali tako, da je šla krogla skozi brezračni prostor, ali s pomočjo nekakšnih raket, vse to je tudi samo domneva. Kajti težko si je predstavljati, kako bi bilo mogoče poslati kroglo tako daleč, ker krogla naleti pri svojem letu na razne zračne plasti, ki jo utegnejo tako preusmeriti, da cilja sploh ne doseže. Toda, kakor rečeno, so vse to samo domneve.

Toda naj bo že tako ali tako, gotovo je, da se je usoda nekoliko poigrala in se zgodba ne sklada s častjo in spoštovanjem, ki ga je ta top užival. Dejstvo je, da je sin poveljnika, ki je s tem topom streljal na preplašene Parizane, postal francoski legijonar, torej član vojaškega oddelka tistega naroda, na katerega je njegov oče v goreči rodoljubnosti pošiljal smrtonosne izstrelke.

Mlada leta

Maks von Roda je sin Alberta von Roda, inženirja v nemških orožarnah. Maks se je kot otrok podil po vrhovih in poljih svojega očeta v Turinju. Prvo veselje je doživel, ko mu je oče podaril malega ponija. To je bilo za njegov deseti rojstni dan. Ko je začel hoditi v šolo, ni kazal posebnosti ga veselja do učenja. Rad pa je slikal in koval pesmice. Zaradi neprestanih norčij, ki jih je Maks uganjal, je oče sklenil, da ga pošlje v zamejstvo in sicer v Francijo, da bi pridobil na resnosti. Eden od sorodnikov naj bi ga spremljal,

toda on se je znal tega jarma otresti in je odpotoval sam. Kmalu je imel prazne žepne in še dolg povrh. Čeprav se je bal ostrih pridig, se je vendar vrnil domov. Vpisal se je na srednjeletniško šolo v Eisenachu in obljubil, da bo pridren.

Beg z doma

Ko je leta 1914 izbruhnila vojna, je njegov oče med prvimi odrinil na bojišče kot topniški oficir. Maks je bil tedaj star dvajset let. Še malo, pa bi moral tudi od odriniti na fronto. Toda nikakor mu ni šlo v glavo, da bi se moral boriti proti Franciji, deželi, kjer je preživel toliko veselih dni. V naglici je pobral nekaj hrane in denarja ter jo popihal od doma. Šel je v Francijo, kjer se je vpisal v tujsko legijo. Poslali so ga v Saïdo, kjer se je spoznal z nekim dekletom, Marijo po imenu. Od tuda je odšel v Tonkin, kjer je bil deset let. Po desetih letih se je vrnil spet v Saïdo in poiskal Marijo, ki ji je bilo sedaj dvajset let. Kmalu sta se poročila in žena ga je spremljala povsod. V teku svoje vojne službe si je Maks pridobil celo vrsto odlikovanj. Končno je

Svojevrsna dostava pošte na Laponskem

Na skrajnem severnem koncu Evrope leži Laponeka, ki danes večinoma pripada k Finski. Prav do konca svetovne vojne je ta zemlja spadala pod rusko oblast. Laponeka so pritevali med najbolj puste dežele na svetu. Takrat je prebivalo tu samo nekaj tisoč potujočih Laponcev in par sto ruskih kolonistov, ki jih je trda usoda pregnala v najoddaljenejši kot svoje države. Vsak je živel zase, ločen od vsega sveta.

Zivljenje teh samotarjev se je v letu 1917 popolnoma izpremenilo, ko je postala Finska samostojna država in tri leta pozneje zavzela ozek dohod k Severnemu ledenemu morju. Tu je bilo edino priistanišče na Finskem, ki ni bilo zaledenelo.

Ravno radi tega je postala severna Laponeka pomembna za finski državo. Finci so podaljšali avtomobilsko cesto, ki so jo začeli graditi že Rusi med svetovno vojno. Cesto so podaljšali do priistanišča Linahamari ob ledenem morju, to je skoraj 70 stopinj severne širine. Ob tej avtomobilski cesti so se začeli naseljevati finski kolonisti in vlada je storiла vse, da bi gospodarsko podprla skrajno neobljudeno novo deželo.

Poštna skrinjica na borovcih

Na 531 km dolgi cesti opravljajo promet državni avtomobili in v novejšem času oskrbujejo tudi redno pošto službo. Na ta način je prebivalstvu Laponske zdaj popolnoma priključeno k finski državi, in se pridno dopisujejo, čitajo vneto dnevno časopisje iz skoraj dva tisoč kilometrov oddaljenega glavnega mesta in tako lahko zasledujejo vse važne svetovne dogodke.

Ker traja avtobusna služba skozi vse leto, se dostavlja pošta tudi pozimi v dolgih polarnih nočeh. Tako so prebivalci severne Laponske končno rešeni večne samote.

Kako se razvija torej poštni promet v najskrajnejšem severu naše zemlje? Med dvema glavnima poštnima uradoma Rovaniemi na jugu in Lii-

napičil čas, ko sta se z ženo lahko vrnila v Francijo.

Delavec v Grenoblu

Kljub dolгим letom ni čutil nobene potrebe, da bi videl svojo rodbino. Zvedel je, da so njegova dva brata v vojni ubili. Zvedel pa je tudi — kar ga je navdalo s čudnimi čustvi — da je njegov oče povečeval zloglasni »debeli Berta« in da njegovi starši, napol uničeni, še vedno živijo v Turingiji. Z ženo sta se naselila v Grenoblu, kjer si je Maks poiskal delo kot delavec. Na vrata skromnega stanovanja je zapisal: Maks von Roda. Od preteklosti mu ni ostalo ničesar drugega, kakor razoran obraz in žuljave roke. Ob nedeljah je zbiral okrog sebe bivše legionarje in so obujali stare spomine. Pred kratkim mu je umrla žena. Ves potrt in žalosten je stopal za krsto pokojnice, ki ga je prej zvesto spremljala na trdi življenjski poti.

»Na križ ji bom dal vklesati »baronica von Roda«, gotovo bo zadovoljna.« tako je končal mož svojo težko življenjsko zgodbo.

H tra dostava

Razdelitev pisem, razglednic in časopisov v posamezne poštna skrinjice oskrbuje avtoprevoznik, ki je istočasno tudi pismonoša. Ti avtoprevozniki so se poleg svoje glavne službe temeljito izurili kot pismonoše. Avtobusi se ustavijo za nekaj sekund, pismonoša skoči do poštna skrinjice, dvigne pokrov, vrže časopis, zapre pokrov in se hitro povzpne v avtobus. To je vseh tako hitro, da se avtomobilu niti ni treba čisto ustaviti.

Kako pa napravijo kmetije, če hočejo oddati pismo? Tudi za to je v polni meri poskrbljeno. Pisma in razglednice vržejo enostavno v skrinjico in priložijo potreben denar za znamke. Da pa pismonoša ve, da je treba odnesti pošto, zataknejo kmetije na skrinjico belo zastavo, ki jo potem pismonoša zopet sname, ko vzame pisma s seboj. V avtomobilu potem uredijo pošto in nalepijo potrebne znamke.

Poštna skrinjice v rekah

Poleg velike ceste je v Severni Laponski tudi veliko vodnih cest, po katerih vozijo kolonisti urno in spretno z motornimi čolni, nekateri izmed njih tudi opravljajo pošto službo. Najbolj zanimiv potni promet je pač na široki reki Paat, ki predstavlja tudi mejo med Norveško in Finsko. Dolgo časa teče Paat skozi jezera. Po njej plava tisoče debel k norveškemu mestu Kirkenes. Sredi te reke je meja med obema državama in ob tej vodni meji uredi reke so postavljene poštna skrinjice, prav kakor ob veliki avtomobilski cesti.

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 15. marca: 12 Pesmi iz zvočnih filmov (10-38) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.30 Kvintet trobil — 14. Napovedi — 14.30 Mladinska ura: a) Slovenski delež pri odkritjih v Afriki v 19. stol. (g. dr. Valter Bohinec); b) Papiirni zrnji (g. M. Zor) — 15.40 Radioskladnja industrije (g. Avgust Kuhar) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Razvoj opere v Zagrebu (Anton Dobronič) — 19.50 Prirodopisne zanimivosti (g. prof. Fr. Pengov) — 20. Koncert francoskega cerkvenega zbora (sodeluje gđ. Valerija Heybalova), vmes orgle solo (p. Salv. Majhenič) — 21.15 Salonski kvartet — 22. Napovedi poročila — 22.15 Orgle in harmonika (gg. Petan France in Stanko Avgust).

Drugi programi

Sreda, 15. marca: Belgrad: 20. Hrup — 21. Pevski koncert — 2.15 Klavir — Zagreb: 20.30 Ljubljana — Praga: 20.35 Godalni kvartet — Sofia: 19.30 Bizetova opera »Carmen« — Varšava: 21. Klavir — 22.05 Madžarski koncert — Budimpešta: 19.40 Igra — 22. Operni orkester — 23.10 Ciganski orkester — Trst-Milan: 17.15 Piano — 21. Opera »Mali Marat« — Rim-Bari: 21.35 Vijoлина — Florencia: 20.30 Opereta »Črni piroet« — Dunaj: 20.10 Plesna glasba — Lipsko: 20.10 Simf. orkester — Köln: 21.20 Bizetov večer — Vrat-slava-Monakov: Plesni večer — Strassbourg: 20.30 Beethovne skladbe.

Zemljevid češkoslovaške republike, ki se je včeraj združila na tri kose: na Češko z Moravsko (na levi), Slovaško (v sredini) in Karpatško Ukrajino (na skrajnem desnem koncu). Črno pobarvano ozemlje na zemljevidu je tisto, ki so ga Nemci, Madžari in Poljaki zasedli po lanskim septemskih dogodkih. Tudi včeraj je v korakala od treh strani tuja vojska na ozemlje bivše češko-slovaško-ukrajinske države: Iz Šlezije je vdrla nemška vojska in zasedla z Moravsko Ostravo, od severozhoda poljska in zasedla nekaj krajev v Karpatški Ukrajini, od juga pa madžarska vojska na področje med Mukačevom in Chustom. Tako se češko-slovaška drobi še dalje

Norman Raily Raine:

JUNAŠTVA ROBINA HOODA

ZGODOVINSKI ROMAN S SLIKAMI

Much preračunava, koliko ima do svoje žrtve prav kakor zver, ki hoče planiti na svoj plen, na gonosko oči razdaljo, ki napadalca loči od napadenca. In kakor zver zlepa ne skače na svoj plen zamaš, tako tudi Much ne bi hotel zgrešiti svoje žrtve.

Če bi zgrešil, bi to pomenilo, da je boj izgubil.

Much preži in se pripravlja za skok. Burno mu razbija žila v glavi, vroče mu je od razburjenja pred bojem, ki ga bo pravkar moral začeti bitti na življenje in smrt.

Zdaj, zdaj bo ta odločilni boj pričel! Konj je prišel prav pod vejo, na kateri sedi Much. Samo korak naj še stopi naprej, in končano bo...

Dickon niti ne slut, kaj se mu pripravlja. Odkod in na kakšen način pa naj bi tudi slutil?

Mirno sedi na svojem konju in razmišlja o tem, kako lepa se mu je bila nenadoma ponudila prilika, da se bo maščeval kralju Rihardu z Levjim srcem, Rihardu, ki mu je bil odvzel plemesko čast ter mu zaplenil vse premoženje!

Za ročaj prijema Dickon z levega, in kadarkoli zgrabi za ročaj, se mu zazdi, da je dotaknil neizbežne kraljeve smrti.

Tedaj pa je nenadoma začutil na hrbtu težko breme in močan udarec. Kakor bi bil nanj z velike višine padel kamen

in ga udaril z vso močjo na tilnik, se mu je zazdelo.

Stresel se je kakor bi hotel nekaj zvaliti s hriba in z vratu, v tem pa je že začutil, kako se je sam zakolebal na konju, se nagnil postrani, roka mu je sama od sebe morala izpustiti vajeti, ki jih je bila prej čvrsto stiskala v pesti. V hipu se je s tem neznanim težkim bremenom vred znašel v mrzli vodi.

Kaj se je bilo zgodilo?

Much je bil pričakal ugodnega trenutka in ko se mu je zazdelo, da je prišel pravi čas, je z drevesa gibčno ekočil Dickonu naravnost na hrbet, mu obvil z obema rokama vrat ter se mu obesil ob levo stran telesa kakor kamen.

Dickon na to ni bil niti najmanj pripravljen. Takoj je izgubil ravnotežje ter padel s konja v vodo.

Preplašena žival se je vzpela, planila kviku in se naglo izkibacala iz reke. Zdirjala je z brega v temni gozd na drugi strani reke.

Skoraj istočasno sta pomolila svoji glavi iz vode Dickon in Much. Divje sta se spogledala dva sovražnika, ki se do tega trenutka prav za prav nista še niti dobro videla.

Oba sta si bila takoj na jasnem, da gre zdaj enemu ali drugemu za življenje. Boj ne bo prej končan, dokler eden ali drugi ne bo mrtev obležal v vodi.

Spravila sta se, vsa mokra, pokoncu,

si pogledala v oči, ki so bile polne smrtnega sovražstva. Oba sta začutila, vsak pri sebi, da sta v smrtni nevarnosti. V skrb za obrambo lastnega življenja sta zgrabila za meče in navalila drug na drugega.

Much je čudovito mirno in lahkotno prenašal silovito močno udarce Dickona, ki se je bil očitno nadejal, da bo s človekom neznatne postave z lahkotno opravil že po prvem spopadu, po nekaj zamahih.

Much je Dickonove udarce vzdrževal čudovito mirno in premišljeno. Odbijal jih je s preračunanimi udarci. Sam ni napadal, tako da se je zdelo, kakor bi štedil svoje moči za pozneje in le pazil, kdaj se bo jezni sovražnik z nepremišljenimi napadi in udarci izčrpal. To je bilo tem lažje in njegov postopek tem pametnejši, kajti borba se je bila v vodi, v kateri je bilo premikanje na vso moč težavno, saj je že za vsako, tudi najmanjšo kretnjo človek moral porabiti polovico več moči kakor bi jo porabil, če bi se bojeval v navadnih razmerah na kopnem.

Naravno in bledikasto se je razlila erberna luč poznega meseca, ki se je bil ta trenutek izvelikel iz oblache grmade, na vodno gladino. Zasijali so valovi kakor bi se po strugi pretekalo samo suho erbero.

Dickon je napadal vedno bolj divje in nepremišljeno. Much pa je ohranil hladno, trezno glavo, pazil je in se previdno umikal Dickonovim silovitim udarcem, ki so bili od časa do časa izvrstno preračunani in preudarjeni na uspeh. In v trenutku, ko je Dickon zamahnil s svojim, težkim, ostrim mečem proti Muchovi glavi ter mislil, da je bil to brez dvoma njegov zadnji zamah, ker ba z njim prav go-

tovo končal boj in ubil razbojnika, ki se mu je bil predrznil prekrizati pot, ko je moral opraviti tako obsežno, pomembno in nevarno nalogo, ki so mu jo bili naložili mogočni gospodarji — vselej se je Much spretno umaknil grozeči smrti. Potopil se je v vodo ali pa je kakor divja mačka gibčno ekočil v stran. Dickonov udarec je zgrešil cilj, namesto po Muchovi glavi, je njegov meč zadel v vodo, da je zamolklo zašumelo. Ničesar ni mogel opraviti proti nasprotniku, ki se je znal izogibati tako pametno in spretno.

Dolgo časa je borba potekala na ta način. Dickon je divje napadal, in ker ni ničesar dosegel, se je od minute do minute bolj togotil. Jezilo ga je, da ne bi mogel on, ki je bil vendar na glasu kot izborni mečevalec, ničesar opraviti proti navadnemu, smešnemu cestnemu razbojniku. Much se je samo branil in čakal trenutka, ko se bo Dickon od neprestanih brezplodnih napadov utrudil ter se začel zaletavati vanj brezglavo in kar na slepo.

Prišel je pravi čas. Much je nenadoma spremenil način svojega bojevanja. Iz obrambe je prešel sam v napad, pa ne prenašljivo in strastno kakor je ta delal Dickon, ampak premišljeno in previdno. Pazil je skrbno, da ne bi nasledel zvitemu in epretnemu nasprotniku. Dokler se je branil, je bil lahko do kraja spoznal način in sposobnosti svojega močnejšega nasprotnika. Moral si je potihem priznati, da se je Dickon na mečevanje kaj dobro razumel. Nevaren je bil, ker je bil od sile oklepan in dobro založen s poznavanjem slepinskih umetnij in presenečenj v borbi z mečem.

Sklenil je zato, da bo v tej borbi sam

izbral orožje, ki je nevarnejše kakor surova moč in golo poznavanje presenetljivih udarcev. Za zvito se je odločil, kajti edino v tej lastnosti se je imel za boljšega od svojega nasprotnika. Z zvitostjo je hotel ohromiti in onemogočiti Dickonovo mač in znanje, ki sta bila nad njegovima.

Samo tedaj je prav za prav prehajal v napad, kadar je nasprotnikov meč zgrešil svoj cilj in radi težkega udarca, ki ga je bil napotil na Mucha na vso moč besni Dickon, pljunil v vodo, odkoder ga gospodar ni mogel takoj izvleči. Dickona je ob takih prilikah vrlo naprej, njegova lastna sila ga je neodoljivo potegnila za seboj. Ni se mogel ustavljati. Tako priliko je Much vselej nemudoma izkoristil in ta prav temeljito. V vsej tej borbi je bil Much ves čas v toliko v prednosti, v kolikor je znal ohraniti večji duševni mir, zbranost in trezno glavo, povrhu pa je tudi znal boljše in pravilnejše oceniti nasprotnikove kretnje ter uganiti njegovo vsakokratno namero.

Dickon je besnel čedalje huje. Začutil je, da že postaja utrujen, boja pa kar ni in ni ni mogel dokončati. Oči so se mu nenadoma od jeze zalile s krvjo. Potrpežljivost ga je zapustila, besnost se mu je razlila po vsem telesu. Pognal se je kakor tiger pri okoku, zamahnil in udaril... mislil je, da je udaril in zadel Mucha po glavi... tako imenitno in silovito je bil zamahnil, meč je zasikal skozi zrak in se zalesketal v mesečini kakor blisk... na Muchovo glavo je bil naperjen... prostor med njegovim mečem in Muchovo glavo je bil prav ta hip odprt, Much ni bil pazil na to vrzel... njegova glava ni bila zavarovana.